

Alisa (Elisa) Alida Lioni-Goldschmidt
Amsterdam 24 januari 1871 – Sobibor 30 april 1943
Rhijngeesterstraatweg 13, Oegstgeest

Vader: Emanuel Goldschmidt 1832-1910
Moeder: Louise Goldschmidt-van Hamberg 1845-1928
Echtgenoot: Alfred Lioni 1864-1928

Elisa Lioni-Goldschmidt, privécollectie

Lioni Goldschmidt was een rijke Joodse vrouw die in een erg ongelukkige situatie terecht kwam. In 1912 verloor zij haar vader, enkele jaren later haar man. Zij kon dit niet verwerken en werd psychotisch; meestal ben je dan erg verward en heb je waanbeelden. Dit nam zulke ernstige vormen aan dat zij gedwongen werd opgenomen in Endegeest. Daar verbleef zij tot zij op haar 71^e door de Duitsers werd opgepakt in 1943.

Het was 14 april 1943. Deze 71-jarige dame was juist met haar particuliere verpleegster, zuster van Deursen, aan het wandelen in het park rond Rhijngeest toen de jodenjager Willem de Groot arriveerde. De hoofdzuster van Rhijngeest, mevrouw Wilsdschut, bleef koelbloedig. Die zei tegen de man: “Mevrouw is niet thuis, kom maar een keer terug”. De NSB-er de Groot pikte dit niet. Borgerhoff Mulder, de directeur, gaf toe. Hij wist inmiddels dat zijn voorganger de namen van alle joden op het terrein bekend had gemaakt aan de burgemeester van Oegstgeest en dus aan de politie. Bij verzet vreesde hij een razzia waarbij veel méér joden op het terrein zouden worden ontdekt. Er zaten joden ondergedoken in Rhijngeest, maar hij had

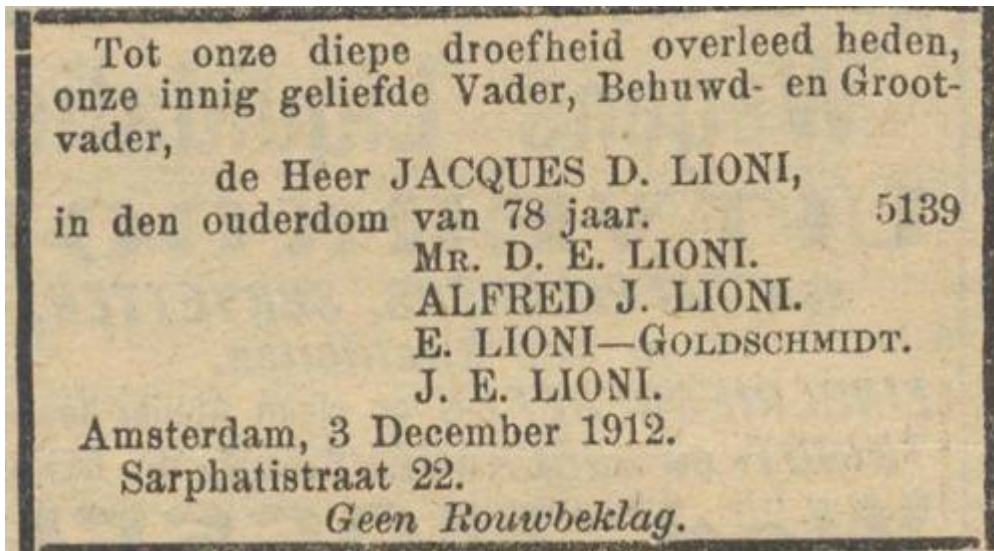
ook joodse onderduikers in zijn eigen huis. Hij besloot mevrouw Lioni-Goldschmidt te laten opzoeken en haar aan de jodenjager mee te geven. Zij werd eind april 1943 in Sobibor vermoord.

Na de oorlog kwamen meer details boven water:

Haar particulier verpleegster J. A. (Ans) van Deursen diende direct na de bevrijding een aanklacht tegen Borgerhoff Mulder in over deze wegvoering. Ze beschuldigde hem van medewerking en beschreef de gang van zaken in detail. De zoon van mevrouw Lioni-Goldschmidt, Jakobus Emanuel Lioni, zond ook twee belastende stukken naar de Zuiveringscommissie. Hij beschuldigde Borgerhoff Mulder van tal van zaken. Hoofdzaak was het feit dat zijn moeder was weggevoerd. De verklaring van Van Deursen behelsde het volgende: op het moment dat De Groot zich meldde, was mevrouw juist met Ans van Deursen aan het wandelen in het park rond Rhijngeest. De eerste verpleegster van Rhijngeest, Willemina Wildschut, had De Groot daarom verteld dat mevrouw Lioni-Goldschmidt niet thuis was. De Groot nam daar geen genoegen mee. Om die reden gaf Borgerhoff Mulder verpleegster Van Tuyl opdracht mevrouw Lioni-Goldschmidt en haar verpleegster Van Deursen te zoeken." Van Tuyl wilde dat niet. Borgerhoff Mulder herhaalde zijn opdracht driemaal. Hij tolereerde haar verzet niet. Tijdens het wachten bood hij rechercheur De Groot zelfs een kop koffie aan. Nadat Lioni-Goldschmidt en Van Deursen waren gevonden gaf hij Van Deursen opdracht een tas met kleren voor Lioni-Goldschmidt in te pakken. Mevrouw Lioni-Goldschmidt werd even later inderdaad door De Groot meegenomen, samen met 55 jaar oude Josephus Jitta. Deze had echter papieren die hem vrijstelden van arrestatie. Hij kwam na enkele uren ongedeerd terug. Niemand zou mevrouw Lioni-Goldschmidt echter ooit terugzien. Volgens In Memoriam werd zij op 30 april 1943 in Sobibor gedood.

Elisa Alida Lioni Goldschmidt: hier staat zij op foto in de jaren twintig, toen zij in psychotische toestand gedwongen werd opgenomen nadat haar man was overleden. Borgerhoff Mulder had zowel voor als na haar wegvoering menige jood die op de namenlijst van zijn voorganger stond laten onderduiken.

Overlijdensadvertentie van Jacques Lioni, de vader van Elisa.

Op 41-jarige leeftijd verloor Elisa haar vader, enkele jaren later haar man. Dit verlies kon zij niet verwerken.

Bronnen:

Bob Houwenlezing door Cecile aan de Stegge 14 november 2019, Oorlog- en Verzetsmuseum Groningen

Jaarboekje 2006, Endegeest als case-study, Cecile Aan de Stegge

Oegstgeest in Bange dagen, Driessen-van Dordt

Nationale Database Oorlogsslachtoffers

Joods Monument

Het NIW van 6 december 1912 (via Delpher).